

eISSN: 3115-7955

Research-Quantitative

Sociological analysis of the relationship between sustainable social development and cultural policies with regard to the mediating role of citizenship rights (case study of Azad University, Central Tehran Branch)

MohammedAli Nikbakhsh

Department of Management, Dey.C., Islamic Azad University, Deylam, Iranm

Receive:
21 September 2025
Revise:
17 October 2025
Accept:
01 November 2025

Keywords:
Social sustainable development,
Cultural policies,
Citizenship rights,
Islamic Azad University,
Central Tehran Branch

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to conduct a sociological analysis of the relationship between social sustainable development and cultural policies, with emphasis on the mediating role of citizenship rights at the Islamic Azad University, Central Tehran Branch.

Method: This research employed a descriptive-survey design with a correlational approach. The statistical population consisted of all 270 staff members of the Central Tehran Branch, of whom 159 were selected as the sample using simple random sampling and Cochran's formula. Data were collected using three researcher-developed instruments: the Social Sustainable Development Questionnaire, the Cultural Policies Questionnaire, and the Citizenship Rights Questionnaire, whose validity and reliability were confirmed at 0.93 and 0.90, 0.91 and 0.89, and 0.86 and 0.88, respectively. Data analysis was conducted using Pearson correlation, multiple linear regression, and structural equation modeling via SPSS and AMOS 22.

Findings: The results indicate that there is a significant relationship between social sustainable development and cultural policies when considering the mediating role of citizenship rights at the Central Tehran Branch. A significant relationship also exists directly between social sustainable development and cultural policies.

Conclusion: Social sustainable development, when coupled with cultural policy-making and strengthened citizenship rights, has substantial effects on modern societies, including improving quality of life, reducing inequalities, and enhancing public participation.

Please cite this article as (APA): Nikbakhsh, M. (2025). Sociological analysis of the relationship between sustainable social development and cultural policies with regard to the mediating role of citizenship rights (case study of Azad University, Central Tehran Branch). (e234867). *Journal of Approaches in Sociology and Development*, 1(3), 92-111.

<https://doi.org/10.22034/jasd.2025.234867>

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business.
This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Publisher: Arya Hyrkanian Press (AH.PRESS)**Corresponding Author:** MohammedAli Nikbakhsh**Email:** 5299839766@iau.ir

eISSN: 3115-7955

پژوهشی-کمی

تحلیل جامعه‌شناختی رابطه توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی (مورد مطالعه دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی)

محمدعلی نیک بخش

گروه مدیریت، واحد دیلم، دانشگاه آزاد اسلامی، دیلم، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، بررسی تحلیل جامعه‌شناختی رابطه توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی بود.

روش: روش پژوهش حاضر توصیفی پیمایشی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کارکنان دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی می‌باشند به تعداد (۲۷۰) نفر، که از این تعداد ۱۵۹ بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و طبق فرمول کوکران به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه توسعه پایدار اجتماعی (محقق ساخته)، پرسشنامه خط‌مشی‌های فرهنگی (محقق ساخته)، و پرسشنامه حقوق شهروندی (محقق ساخته) استفاده گردید. که روایی و پایایی آن به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۹۰، ۰/۹۱ و ۰/۸۹ و ۰/۸۶ و ۰/۸۸ سنجیده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون خطی چند گانه و مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار SPSS و AMOS22 استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی رابطه معنی‌داری وجود دارد. بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: توسعه پایدار اجتماعی با تأکید بر خط‌مشی‌گذاری‌های فرهنگی و همچنین حقوق شهروندی بر جوامع مدرن در ابعاد مختلفی همچون بهبود کیفیت زندگی، کاهش نابرابری‌ها، و افزایش مشارکت عمومی تأثیرات بسیار زیادی می‌گذارد.

تاریخ دریافت:

۳۰ شهریور ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری:

۲۵ مهر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۰ آبان ۱۴۰۴

کلید واژه‌ها:

توسعه پایدار اجتماعی،

خط‌مشی‌های فرهنگی،

حقوق شهروندی،

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA): نیک بخش، محمدعلی. (۱۴۰۴). تحلیل جامعه‌شناختی رابطه توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی (مورد مطالعه دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی). فصلنامه رهیافتی در جامعه‌شناسی و توسعه. ۱(۳). ۹۲-۱۱۱.

<https://doi.org/10.22034/jasd.2025.234867>

Authors retain the copyright and full publishing rights.

Published by Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business.

This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0

International (CC BY 4.0)

ناشر: انتشارات آریا هیرکانی

نویسنده مسئول: محمدعلی نیک بخش

ایمیل: 5299839766@iau.ir

مقدمه

در دنیای امروز، دانشگاه‌ها به عنوان پر ارزش‌ترین منابعی هستند که جوامع برای پیشرفت و توسعه در اختیار دارند و همواره نقش اصلی‌ها، آن پیشرفت در سطح مادی و معنوی می‌باشد. سرمایه‌گذاری اصولی این در بخش نقش مهمی در ایجاد امکانات و تسهیلات برای نسل‌های آینده و اقدام صحیح در جهت توسعه همه جانبه کشور ایفا می‌کند (مرادی و همکاران، ۱۴۰۳: ۳۱). واقعیت این است که دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به عنوان یک سیستم اجتماعی پیچیده در محیط خود فعالیت می‌کنند. لذا از یکسو از جهات مختلف علمی، آموزشی، خدماتی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بر محیط خود و تحولات آن اثر می‌گذارند. از سوی دیگر، خود از محیط و تحولات آن تأثیر می‌پذیرند (گرینلند و همکاران^۱، ۲۰۲۳: ۱۳۴). طبیعتاً مطلوب است که این تأثیر و تأثر تا آنجا که ممکن است به گونه‌ای بسترسازی و هدایت شود که بیشترین بهره را در توسعه جامعه و دانشگاه به ارمغان آورد. به همین روی، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بالاخص دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان مراکزی راهبردی در نظر گرفته می‌شوند که رشد و توسعه پایدار اجتماعی جوامع مستقیماً به کمیت و کیفیت محصولات آن وابسته می‌باشد (خزایی، ۱۴۰۴: ۲۳۶۳). دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی به عنوان شاخص‌ها ترین نهاد علمی که به امر پردازش انسان اهتمام می‌ورزند، موتور محرکه و مغز متفکر جامعه بوده و ساکناندار حرکت به سمت توسعه پایدار اجتماعی می‌باشند (هندرسون و لورئو^۲، ۲۰۲۳: ۱۱۶). بر همین اساس، برخی مواجهه آموزش عالی با تغییرات زیاد در محیط داخلی و خارجی طی دهه‌های گذشته و لزوم پاسخ به چالش‌های در حال ظهور نظیر افزایش تقاضا برای آموزش عالی، کاهش حمایت‌های مالی دولتی، پیشرفت سریع تکنولوژی، تغییرات جمعیتی، منسوخ شدن برنامه‌های دانشگاهی و نیاز برای رقابت با مدل‌های نوین آموزش عالی را تحت شرایطی که ماهیت یک دانشگاه جامع سنتی حفظ گردد، مطرح نموده‌اند، در نتیجه تعداد زیادی از دانشگاه‌ها منجمله دانشگاه آزاد اسلامی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، جهت توسعه پایدار اجتماعی را به عنوان ابزاری برای ایجاد سود، تغییرات استراتژیک، سازگاری با تغییرات محیطی سریع و... به کار گرفتند (پور عباسی، ۱۴۰۴: ۱۵۱). توسعه پایدار اجتماعی در موسسات آموزش عالی بالاخص دانشگاه آزاد اسلامی با آگاهی روزافزون از نقش دانشگاه در ارتقا توسعه پایدار اجتماعی، موضوعی جهانی در دهه‌های اخیر بوده است و تعداد زیادی از مأموریت‌ها و اعلامیه‌های مربوط به توسعه پایدار اجتماعی در موسسات آموزش عالی پاسخ به نگرانی‌های مداوم و هدایت دانشگاه‌ها بالاخص دانشگاه آزاد اسلامی برای عملکرد توسعه پایدار اجتماعی است (صداقت، ۱۴۰۴: ۷۹). استفاده پایدار از منابع طبیعی (مواد و انرژی) و محیط زیست در جهان به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در جوامع تبدیل شده که گسترش آن از حیثه اختیار و وظایف انحصاری دولت‌ها خارج است و موضوعی حیاتی برای کل افراد و گروه‌های جامعه به شمار می‌آید (قاسمی گیلوئی و قربانی پارام، ۱۴۰۴: ۴۱۱). موضوعی که نه فقط جزء جدانشدنی قوانین و سیاست‌های اجرایی جوامع امروزی به حساب می‌آید، بلکه تغییر رفتار و سبک زندگی تمام افراد، گروه‌ها و نهادهای جامعه در قرن بیست و یکم را می‌طلبد، به ویژه نهادهای دانشگاهی از جمله دانشگاه آزاد که با نقش محوری و مؤثری که در جامعه دارند، بازیگرانی کلیدی در دستیابی به آینده‌های پایدار به شمار می‌آیند (مارکولاجارا و همکاران^۳، ۲۰۲۳: ۳۲). در چشم انداز پایداری، مهمترین سرمایه

¹ - Greenland & etal

² - Henderson & Loreau

³ - Marco-Lajara & etal

کشورها، سرمایه‌های انسانی هستند؛ بنابراین، داناسازی و بالطبع تواناسازی انسان‌ها اعم از رسالت‌هاست (شارما و همکاران^۱، ۲۰۲۲: ۷۸۹). در این بین، دانشگاه آزاد از این جهت که رسالت تولید علم، ترویج دانش و آموزش و پرورش منابع انسانی مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه را بر عهده دارد، از جایگاه ویژه‌ای در دستیابی به توسعه پایدار اجتماعی برخوردار است (کاملی و ملک حسینی، ۱۴۰۴: ۲۹). در دانشگاه آزاد مدیران، اعضای هیئت‌علمی، کارکنان و دانشجویان مستعدترین گروه برای توسعه فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و زیست محیطی هستند (خانی و همکاران، ۱۴۰۴: ۴۶۶). خط مشی‌گذاری فرهنگی از جمله موضوعات مهم و در خور توجه در متون جوامع مدرن است. از این رو، درک مدیران و برنامه ریزان جوامع از مفهوم خط مشی فرهنگی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (اعظمی، ۱۴۰۳: ۲۴). خط مشی‌گذاری فرهنگی برای تحقق اهداف سازمانی، بخشی، فرابخشی و ملی بسیار مهم و تعیین کننده است. به طوری که این مسئله در دانشگاه آزاد اسلامی از اهمیت بیشتری برخوردار است، چرا که مقوله فرهنگ و سیاست فرهنگی و همچنین حقوق شهروندی دارای ابعاد و زوایای پنهان و آشکار فراوانی است که بدون خط‌مشی‌گذاری فرهنگی شایسته تحقق این اهداف ممکن نیست (انصاری و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۸). مهمترین مصداق ناپایداری توسعه در ایران مسایل توسعه پایدار اجتماعی، خط مشی فرهنگی و توجه به حقوق شهروندی در ابعاد (فهم، بینش، نگرش و خرد) می‌باشد (مرادپور و همکاران، ۱۴۰۳: ۷۱). دانشگاه آزاد اسلامی به دلیل داشتن حربه خوب آموزش می‌تواند برای افزایش خرد و بینش توسعه پایدار اجتماعی و کمک به اشاعه فرهنگ درست و در نتیجه حقوق شهروندی گام بردارد. زیرا که فرهنگ مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی و حقوق شهروندی می‌تواند دانشگاه آزاد اسلامی را در اراده سیاسی و افزایش آگاهی و خرد محیط علمی و توسعه پایدار کمک نماید از اینرو افزایش آگاهی کارکنان دانشگاه آزاد در جهت توسعه پایدار اجتماعی، خط مشی فرهنگی و حقوق شهروندی می‌تواند گامی مثبت و مفید برای موفقیت و بهره‌وری این دانشگاه در جهت اشاعه فرهنگی و تربیت درست نسل‌های آینده و پیشرفت کشور باشد (گایو و همکاران^۲، ۲۰۲۴: ۱۴۷). توسعه پایدار اجتماعی زمانی بدرستی اتفاق می‌افتد که به شاخص‌های فرهنگی در توسعه و همچنین احترام به حقوق شهروندی توجه شود (مرادی پور، ۱۴۰۴: ۱۶۷). یکی از وظایف مدیران دانشگاه آزاد، توجه به شاخص‌های فرهنگی و حقوق شهروندی در سایه توسعه پایدار اجتماعی است. با وجود اینکه بیش از سه دهه است که شاخص‌های فرهنگی و حقوق شهروندی به عنوان یکی از معیارهای مهم توسعه پایدار اجتماعی شده است اما امروزه شاهد آن هستیم که در کشور ما بخصوص در نهادهای دانشگاهی بالاخص دانشگاه آزاد کمتر به آن توجه شده و اگر هم توجه می‌شود نتایج آن در این دانشگاه ملموس نیست، که این خود می‌تواند چالش‌ها و مشکلات زیادی را در راه تولید علم و دانش و تربیت دانشجویان و نسل آینده باشد. بر همین اساس ارائه یک الگوی جامع و عملیاتی در دانشگاه آزاد برای تبیین توسعه پایدار اجتماعی مبتنی بر شاخص‌های فرهنگی و صیانت و حفظ حقوق شهروندی ضروری می‌رسد. به همین منظور در این مطالعه با طرح سؤال میزان توجه مدیران دانشگاه آزاد به توسعه پایدار اجتماعی، خط‌مشی‌های فرهنگی و حقوق شهروندی سنجیده و مهمترین عوامل اثرگذار بر آن مورد بررسی قرار گرفته اند از اینرو سوالات اصلی این تحقیق این است که ۱- آیا بین توسعه پایدار اجتماعی با خط مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی رابطه

1 - Sharma & etal

2 - Gaio & etal

معنی داری وجود دارد؟ ۲- آیا بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی رابطه معنی داری وجود دارد؟

مبانی نظری پژوهش

توسعه پایدار اجتماعی به معنای بهبود کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی در حال و آینده است. این مفهوم بر اساس سه رکن اصلی توسعه پایدار، یعنی توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و توسعه زیست‌محیطی بنا شده است. به عبارت دیگر، توسعه پایدار اجتماعی به دنبال ایجاد جامعه‌ای سالم، عادلانه و با فرصت‌های برابر برای همه افراد است. توسعه پایدار اجتماعی به دنبال کاهش نابرابری‌ها و تبعیض‌ها در جامعه است و تلاش می‌کند تا همه افراد، به ویژه گروه‌های آسیب‌پذیر، از فرصت‌های برابر برای توسعه و پیشرفت برخوردار باشند. به حفظ و تقویت ارزش‌ها، هنجارها، و روابط اجتماعی سالم در جامعه می‌پردازد. مشارکت اجتماعی، انسجام و همبستگی اجتماعی، و اعتماد عمومی از جمله عناصر مهم سرمایه اجتماعی هستند که در توسعه پایدار اجتماعی مورد توجه قرار می‌گیرند.

توسعه پایدار با فراهم کردن نیازهای حال جامعه، سبب ارتقا و بهبود شرایط و ایجاد بستری برای رشد، شکوفایی و تحقق توانایی‌های تمام انسان‌ها می‌شود. توسعه پایدار دارای ابعاد گسترده‌ای است که بعد اجتماعی با اهداف و اصول توسعه مطلوب یکی از این ابعاد می‌باشد. تمرکز و هدف توسعه اجتماعی، ارائه خدماتی در راستای حفاظت از سرمایه‌های اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی اجتماعی از طریق همبستگی و فعالیت‌های سازنده و متقابل است

خط‌مشی‌گذاری فرهنگی یعنی شناسایی نیازهای فرهنگی دانشگاه، تعیین اهداف مشخص، و طراحی برنامه‌هایی که فضای فکری، هویتی و اجتماعی دانشگاه را تقویت کند.

دانشگاه‌ها معمولاً برای این کار دنبال دو هدف کلیدی‌اند:

پشتیبانی از رشد فکری و هویتی دانشجویان

ایجاد محیطی پویا و سالم برای تعامل و مشارکت اجتماعی (راسلی و همکاران^۱، ۲۰۲۳: ۲۹).

معمولاً خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در دانشگاه‌ها با اهداف زیر اجرا می‌شود:

۱. تحلیل وضعیت موجود: بررسی نشاط فرهنگی، مشارکت دانشجویان، وضعیت انجمن‌ها، نیازها و کمبودها.
 ۲. تعیین اهداف و اولویت‌ها: مثلاً افزایش مشارکت دانشجویان، تقویت گفتگوهای بین‌رشته‌ای، ارتقای فرهنگ مسئولیت‌پذیری اجتماعی، یا مقابله با بی‌تفاوتی فرهنگی.
 ۳. طراحی برنامه‌ها و ابزارها: کارگاه‌ها، جشنواره‌ها، حمایت از انجمن‌ها، فضاها، گفتگو، رویدادهای هنری و...
 ۴. تخصیص منابع: بودجه، نیروی انسانی، فضا، تسهیلات.
 ۵. ارزیابی و بازنگری: سنجش اثر فعالیت‌ها و اصلاح سیاست‌ها بر اساس نتایج حقوق شهروندی در دانشگاه یعنی مجموعه‌ای از حقوق، آزادی‌ها و فرصت‌هایی که دانشجویان، استاد و کارکنان در محیط آموزشی دارند؛ همراه با سازوکارهای پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری.
- این حقوق معمولاً در سه حوزه دیده می‌شوند:

^۱ - Rosselli & etal

حقوق آموزشی، حقوق اجتماعی و فرهنگی، حقوق فردی و انسانی (بوستان رز و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۲).

مهم‌ترین حقوق شهروندی دانشجویان که باید رعایت شود به شرح زیر می‌باشد:

۱. حق دسترسی عادلانه به آموزش
- ثبت‌نام و انتخاب واحد عادلانه، برخورداری از امکانات آموزشی، کارگاهی و آزمایشگاهی، دسترسی برابر به منابع کتابخانه، اینترنت و کلاس‌ها، ارزیابی منصفانه و شفاف
۲. حق کرامت انسانی و رفتار محترمانه
- حفظ شأن و احترام در تعامل با استادان و کارکنان، ممنوعیت تبعیض جنسیتی، قومی، مذهبی، سیاسی و...، حق اعتراض به رفتار غیرحرفه‌ای یا توهین‌آمیز
۳. حق مشارکت و آزادی بیان مسئولانه
- امکان عضویت در انجمن‌ها و تشکل‌های قانونی، آزادی در بیان دیدگاه‌های علمی و فرهنگی، حق حضور در گفت‌وگوها، انتخابات دانشجویی و فرآیندهای تصمیم‌گیری
۴. حق امنیت و سلامت
- محیط آموزشی امن (روانی، اجتماعی و فیزیکی)، دسترسی به خدمات مشاوره، بهداشت و حمایت‌های روانی، برخورد جدی با خشونت، تهدید، مزاحمت و آزار
۵. حق دسترسی به فرآیندهای شفاف و قابل اعتراض
- آیین‌نامه‌های روشن درباره امتحانات، انضباطی، خوابگاه، شهریه و...، حق درخواست تجدیدنظر یا رسیدگی مجدد در امور آموزشی و انضباطی (ادیلازواردا و همکاران^۱، ۲۰۲۴: ۱۳۵).

پیشینه تجربی پژوهش

- انصاری و همکاران (۱۴۰۰) تحقیقی تحت عنوان ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول (مورد مطالعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران) انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در راستای تحول فرهنگی در آموزش عالی به عنوان مقوله محوری در مدل تحقیق، به همراه مقوله‌های زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها، الگوی خط‌مشی‌گذاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران را تبیین می‌کند. نتایج پژوهش حاضر علاوه بر ترسیم الگوی خط‌مشی‌گذاری در سازمان مورد اشاره، فرایند خط‌مشی‌گذاری در آموزش عالی ایران را نیز واکاوی و تبیین می‌نماید.

- شجاعی و همکاران (۱۴۰۱) تحقیقی تحت عنوان تبیین نقش خط‌مشی‌های فرهنگی در تامین حقوق شهروندی در سازمان‌های دولتی (مورد مطالعه شهر کرمان) انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد مدل ارائه شده به منظور تبیین نقش خط‌مشی‌های فرهنگی سازمان‌های دولتی در راستای تامین حقوق شهروندی در سازمان‌های دولتی از برازش قابل قبولی برخوردار است. طبق نتایج تحقیق خط‌مشی‌های فرهنگی نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در تامین حقوق شهروندی در سازمان‌های دولتی دارند.

¹ - Adilazuarda & etal

- صداقت (۱۴۰۴) تحقیقی تحت عنوان طراحی مدل دانشگاه سبز مبتنی بر توسعه پایدار اجتماعی در دانشگاه آزاد اسلامی انجام داد. نتایج این تحقیق نشان داد ۶ مضمون (سازمان دهنده) و ۱۹ مضمون پایه و ۷۷ کد اولیه مؤلفه‌ها و مقوله‌های دانشگاه سبز مبتنی بر توسعه پایدار اجتماعی هستند. مضامین (سازمان دهنده) در قالب ۶ بعد ارائه شد که عبارت‌اند از: «سیاست‌های کلان مدیریتی سبز»، «سیاست‌های کلان آموزشی و پژوهشی سبز»، «نظام مدیریت زیست محیطی فضای دانشگاه»، «مشارکت و تعاملات اجتماعی سبز»، «دغدغه زیست محیطی و سرمایه اجتماعی»، «مدیریت نیروی انسانی سبز» به دست آمد.

- وانگ و همکاران^۱ (۲۰۱۹) تحقیقی تحت عنوان بررسی وضعیت رعایت حقوق شهروندی انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد تحقیق حقوق شهروندی در سازمان‌های غیر دولتی هلند بطور قابل توجهی مورد توجه مدیران است و ارتقاء حقوق شهروندی نقش قابل توجهی در بهبود خدمات داشته است.

- واجد و همکاران^۲ (۲۰۱۹) انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد توسعه پایدار و ارتباط آن با رعایت حقوق شهروندی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی شمال اردن انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد که رابطه معنی دار و مثبتی بین توسعه پایدار و رعایت حقوق شهروندی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی شمال اردن وجود دارد.

- بیکر^۳ (۲۰۲۴) انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد تقویت شاخص‌های فرهنگی و رعایت حقوق شهروندی انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد شاخص‌های فرهنگی، عدالت سازمانی به عنوان پیش زمینه و رعایت حقوق شهروندی در سازمان می باشند.

روش شناسی پژوهش

هدف از تحقیق حاضر توسعه دانش کاربردی در یک زمینه دانش خاص است و به قصد کاربرد نتایج یافته‌ها برای حل مشکلات خاص درون سازمان انجام می‌شود، بنابراین تحقیق حاضر از لحاظ هدف، تحقیق کاربردی و از نظر روش، تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است که به شیوه تحقیقات میدانی به جمع‌آوری داده‌ها پرداخته می‌شود. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارکنان دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی می‌باشد که تعداد آنها ۲۷۰ نفر است که از این تعداد ۱۵۹ نفر به صورت تصادفی ساده و طبق فرمول کوکران به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند.

$$n = \frac{\frac{Z^2 \cdot a \times p \times q}{1 - \frac{a}{2}}}{d^2} \Rightarrow n = \frac{(1/96)^2 \times \frac{(0/5 \times 0/5)}{(0/05)^2}}{1 + \frac{1}{270} (1/96)^2 \times \frac{(0/5 \times 0/5)}{(0/05)^2} - 1} \cong 159$$

96. Z=1: صدک نهد و هفتاد و پنج هزارم در توزیع نرمال استاندارد.

5. P=0 و q=1-p: نسبت واحدهای جامعه با یک ویژگی مورد نظر.

05. α=0: خطای نوع اول.

05. d=0: حداکثر خطای برآورد در نظر گرفته شده.

¹ -Wang & etal

² -Wajdee & etal

³ -Baker& etal

N=159: حجم جامعه.

روش نمونه گیری مورد استفاده در این تحقیق تصادفی - طبقه ای متناسب با حجم جامعه است. پس از تعیین حجم نمونه در هر طبقه از روش تصادفی ساده برای انتخاب واحد نمونه گیری استفاده شده است. در این تحقیق به منظور جمع آوری داده ها و اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است.

الف) پرسشنامه توسعه پایدار اجتماعی (محقق ساخته) که شامل ۳۶ سوال و با طیف لیکرت ۵ گزینه ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) می باشد.

ب) پرسشنامه خط مشی های فرهنگی (محقق ساخته) که شامل ۳۵ سوال و با طیف لیکرت ۵ گزینه ای (کاملاً مخالف، مخالف، بی نظر، موافق و کاملاً موافق) می باشد.

ج) پرسشنامه حقوق شهروندی (محقق ساخته) که شامل ۲۵ سوال و با طیف لیکرت ۵ گزینه ای (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) می باشد.

پرسشنامه توسعه پایدار اجتماعی دارای روایی و پایایی به ترتیب ۰/۹۳ و ۰/۹۰، پرسشنامه خط مشی های فرهنگی دارای روایی و پایایی به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۹، و پرسشنامه حقوق شهروندی دارای روایی و پایایی به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۸ می باشند.

جدول ۱: ضرایب آلفای کرونباخ نهایی مقیاس ها

مؤلفه	ابعاد	سوالات	آلفای کرونباخ
توسعه پایدار اجتماعی	توسعه فرهنگی	۱۱-۱	۰/۸۹
	توسعه زیرساختی	۲۴-۱۲	۰/۸۷
	توسعه محیط زیست	۳۶-۲۵	۰/۹۱
خط مشی های فرهنگی	پیوستگی اجتماعی	۷-۱	۰/۸۹
	مشارکت اجتماعی	۱۴-۸	۰/۹۱
	همبستگی اجتماعی	۲۱-۱۵	۰/۹۲
	عدالت اجتماعی	۲۸-۲۲	۰/۸۸
	کیفیت زندگی	۳۵-۲۹	۰/۸۹
	حق حیات	۵-۱	۰/۸۸
	حق کرامت	۱۰-۶	۰/۹۰
حقوق شهروندی	حق برابری	۱۵-۱۱	۰/۸۹
	حق امنیت	۲۰-۱۶	۰/۸۷
	حق آزادی	۲۵-۲۱	۰/۸۶

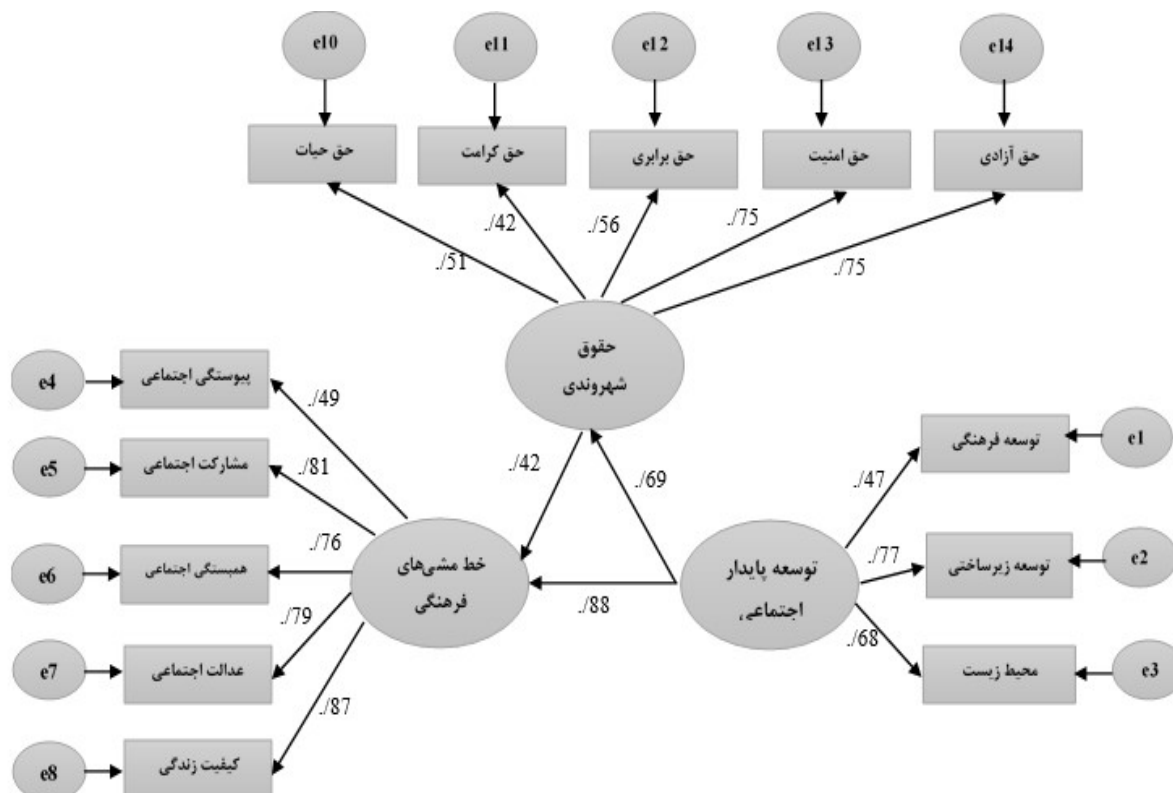
یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش، برحسب جنس، گروه سنی، میزان تحصیلات و سابقه کار در جدول (۱)، ارائه شده است.

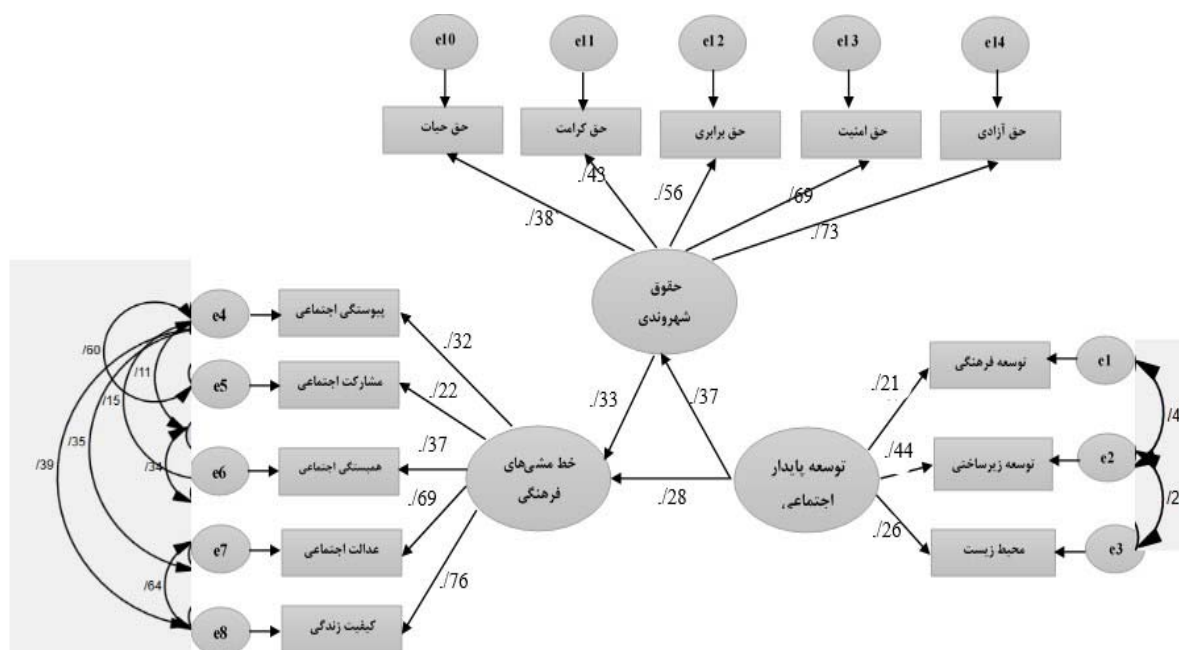
جدول ۱: مشخصات مشارکت‌کنندگان در مصاحبه

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	ابعاد	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۰۳	۶۶/۷
	زن	۵۶	۳۳/۳
سن	۳۰-۴۰ سال	۹۶	۵۲/۹
	۴۱-۵۰ سال	۶۰	۴۴/۲
	۵۱ سال به بالا	۳	۲/۹
تحصیلات	کارشناسی	۹۲	۵۸/۲
	کارشناسی ارشد	۶۳	۳۷/۱
	دکتری	۴	۴/۷
سابقه کار	۵-۱۰ سال	۵۷	۳۸/۱
	۱۱-۲۱ سال	۷۷	۴۲/۸
	۲۲ سال به بالا	۲۵	۱۹/۱

جهت ارزیابی الگوی پیشنهادی از روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. پیش از بررسی ضرایب ساختاری، برازندگی الگو مورد بررسی قرار گرفت. برازش الگوی اولیه بر اساس شاخص‌های برازندگی مورد استفاده در این مطالعه در ردیف اول (مدل تدوین شده) جدول (۲) گزارش شده است. که نشان می‌دهد مقادیر بعضی از شاخص‌های برازندگی الگوی اولیه حاکی از آن بود که الگوی پیشنهادی به اصلاحات و بهبود نیاز دارد، برای این منظور در مرحله بعد با توجه به شاخص‌های اصلاحی (MI) در خروجی Amos22 مسیرها کواریانس ابعاد متغیرهای تحقیق (شکل ۲) به مدل اضافه گردید پس از اعمال این تغییرات تحلیل دیگری روی داده‌ها انجام شد که نتایج شاخص‌های برازندگی آن در ردیف الگوی دوم جدول (۲) آورده شده است. همانگونه که مندرجات جدول (۲) نشان می‌دهد الگوی اول از برازش خوبی برخوردار نمی‌باشد در مراحل بعد با اضافه کردن مسیرهای شاخص‌های اصلاحی (MI) پیشنهادی، الگو بهبود یافته و شاخص‌های برازندگی الگوی نهایی مورد قبول می‌باشد.

شکل ۱: مدل تدوین شده رابطه توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی و نقش میانجی حقوق شهروندی

شکل ۲: الگوی اصلاح شده رابطه توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با نقش میانجی حقوق شهروندی

جدول ۲: شاخص‌های برازندگی برای الگوهای تدوین شده و الگوی نهایی

شاخصهای برازندگی الگو	X ²	Df	X ² /Df	NPAR	GFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مدل تدوین شده	۱۰۲۶/۹۰	۷۵	۱۳/۶۹	۳۰	۰/۷۳۷	۰/۶۹۷	۰/۶۳	۰/۶۹۵	۰/۱۸۳
مدل اصلاحی (نهایی)	۲۴۴/۵۵	۵۴	۴/۵۳	۵۱	۰/۹۲۴	۰/۹۴	۰/۹۰	۰/۹۳۹	۰/۰۹۷
مدل استقلال	۳۲۱۶/۰۸	۹۱	۳۵/۳۴	۱۴	۰/۳۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۳۰۲

برای شاخص برازندگی X^2/Df مقادیر کوچکتر از ۵ مناسب و هرچقدر به صفر نزدیکتر باشد حاکی از برازش خوب الگو می‌باشد. برای شاخص GFI و $AGFI$ ، IFI ، CFI ، TLI مقدار نزدیک به ۰/۹۰ و بالاتر به عنوان برازش نیکویی قابل قبول تلقی می‌شود که نشان دهنده خوب بودن مدل می‌باشد. در ارتباط با شاخص $RMSEA$ مقادیر نزدیک به ۰/۰۵ یا کمتر نشان دهنده برازش خوب الگو و مقدار ۰/۰۸ یا کمتر بیانگر خطای منطقی تقریب است؛ مقدار بالاتر از ۰/۱۰ نشان از الزام رد کردن الگو می‌باشد (قاسمی، ۱۳۸۹). بنابراین با توجه به مقادیر شاخص‌های برازش الگوی نهایی (الگوی تدوین شده) و مرز مقادیر قابل قبول که در بالا ذکر شد، می‌توان گفت که مدل ارائه شده در این تحقیق مورد قبول می‌باشد. ضرایب مسیر بین متغیرهای الگوی نهایی و سطح معنی‌داری آنها در جدول (۳) گزارش شده است. ضرایب رگرسیونی مدل نشان می‌دهد که متغیرهای ذکر شده بخوبی رابطه توسعه پایدار اجتماعی با خط مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی در دانشگاه آزاد کهنوج را تبیین می‌کند.

جدول ۳: الگوی ساختاری مسیرها و ضرایب استاندارد آنها در الگوی نهایی

P	CR	خطای استاندارد	مقادیر غیر استاندارد β	R ²	β	مسیر
۰/۰۰۱	-	-	۱	۰/۲۵	۰/۵۰	توسعه پایدار اجتماعی ← توسعه فرهنگی
۰/۰۰۱	۹/۰۶	۰/۱۷۳	۱/۵۶۴	۰/۵۶	۰/۷۵	توسعه پایدار اجتماعی ← توسعه زیرساختی
۰/۰۲۲	۲/۲۹۳	۱/۱۸۳	۲/۷۱۳	۰/۳۴	۰/۵۸	توسعه پایدار اجتماعی ← توسعه محیط زیست
۰/۰۰۱	-	-	۱	۰/۰۶	۰/۲۴	خط مشی‌های فرهنگی ← پیوستگی اجتماعی
۰/۰۲۱	۲/۳۰۲	۱/۷۰۸	۳/۹۳۲	۰/۷۱	۰/۸۴	خط مشی‌های فرهنگی ← مشارکت اجتماعی
۰/۰۲۵	۲/۲۴۲	۱/۹۹	۴/۴۷۲	۰/۶۴	۰/۸۰	خط مشی‌های فرهنگی ← همبستگی اجتماعی
۰/۰۲۵	۲/۲۴۶	۲/۱۲۴	۴/۷۷۲	۰/۶۴	۰/۸۰	خط مشی‌های فرهنگی ← عدالت اجتماعی
۰/۰۲۳	۲/۲۷۵	۱/۷۱۴	۳/۸۹۹	۰/۶۴	۰/۸۰	خط مشی‌های فرهنگی ← کیفیت زندگی
۰/۰۰۱	-	-	۱	۰/۲۳	۰/۴۸	حقوق شهروندی ← حق حیات
۰/۰۰۱	۷/۲۵	۰/۱۰۲	۰/۷۴	۰/۱۳	۰/۳۶	حقوق شهروندی ← حق کرامت
۰/۰۰۱	۷/۶۵۱	۰/۱۳۵	۱/۰۳	۰/۳۱	۰/۵۶	حقوق شهروندی ← حق برابری
۰/۰۰۱	۸/۸۴۱	۰/۱۴۷	۱/۳۰	۰/۵۶	۰/۷۵	حقوق شهروندی ← حق امنیت
۰/۰۰۱	۸/۹۴	۰/۱۳۷	۱/۲۲۱	۰/۵۹	۰/۷۷	حقوق شهروندی ← حق آزادی

۰/۰۲۶	۲/۲۳۳	۰/۳۱۲	۰/۶۹۷	۰/۱۲	۰/۳۴	توسعه پایدار اجتماعی ← خط مشی های فرهنگی ← حقوق شهروندی
۰/۰۰۱	۶/۹۱۳	۰/۱۳	۰/۸۹۷	۰/۹۰	۰/۹۵	توسعه پایدار اجتماعی ← خط مشی های فرهنگی

نتایج حاصل از مدل نشان می‌دهد که ضریب رگرسیون تاثیر پذیری توسعه پایدار اجتماعی از توسعه فرهنگی، توسعه زیرساختی و توسعه محیط زیست به ترتیب برابر با ۰/۵۰، ۰/۷۵ و ۰/۵۸ است و چون سطح معنی‌داری کوچکتر از ۰/۰۵ ($\alpha=0/05$) است در نتیجه می‌توان گفت که توسعه فرهنگی، توسعه زیرساختی و توسعه محیط زیست متغیرهای آشکار بیرونی تشکیل دهنده متغیر مکنون بیرونی توسعه پایدار اجتماعی هستند.

طبق نتایج بدست آمده ضریب رگرسیون تاثیر پذیری خط‌مشی‌های فرهنگی از پیوستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، عدالت اجتماعی، کیفیت زندگی به ترتیب برابر با ۰/۲۴، ۰/۸۴، ۰/۸۰، ۰/۸۰، ۰/۸۰ است و چون سطح معنی‌داری کوچکتر از ۰/۰۵ ($\alpha=0/05$) است در نتیجه می‌توان گفت که پیوستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، عدالت اجتماعی و کیفیت زندگی متغیرهای آشکار بیرونی تشکیل دهنده متغیر مکنون بیرونی خط‌مشی‌های فرهنگی هستند.

طبق نتایج ذکر شده ضریب رگرسیون تاثیر پذیری حقوق شهروندی از حق حیات، حق کرامت، حق برابری، حق امنیت و حق آزادی به ترتیب برابر با ۰/۴۸، ۰/۳۶، ۰/۵۶، ۰/۷۵ و ۰/۷۷ است و چون سطح معنی‌داری کوچکتر از ۰/۰۵ ($\alpha=0/05$) است در نتیجه می‌توان گفت که وی حیات، حق کرامت، حق برابری، حق امنیت و حق آزادی متغیرهای آشکار درونی تشکیل دهنده متغیر مکنون درونی حقوق شهروندی هستند.

نتایج بدست آمده از آزمون مدل نشان می‌دهد که ضریب رگرسیون رابطه بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی برابر با ۰/۳۴ است و چون P -مقدار کوچکتر از سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ است لذا در این سطح فرض H_0 رد می‌شود و در نتیجه می‌توان گفت که بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی با توجه به نقش میانجی حقوق شهروندی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. و به ازای یک واحد افزایش در توسعه پایدار اجتماعی، خط‌مشی‌های فرهنگی و نقش میانجی حقوق شهروندی معادل ۰/۳۴ واحد انحراف معیار نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

نتایج بدست آمده از آزمون مدل نشان می‌دهد که ضریب رگرسیون بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی برابر با ۰/۹۵ است و چون P -مقدار کوچکتر از سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ است لذا در این سطح فرض H_0 رد می‌شود و در نتیجه می‌توان گفت که بین توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. و به ازای یک واحد افزایش در توسعه پایدار اجتماعی با خط‌مشی‌های فرهنگی معادل ۰/۹۵ واحد انحراف معیار نیز افزایش پیدا خواهد کرد.

جدول ۴: همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

توسعه پایدار اجتماعی	توسعه فرهنگی	توسعه زیر ساختی	توسعه محیط زیست	خط مشی های فرهنگی	پیوستگی اجتماعی	مشارکت اجتماعی	همبستگی اجتماعی	عدالت اجتماعی	کیفیت زندگی	حقوق شهروندی	حق حیات	حق کرامت	حق برابری	حق امنیت	حق آزادی
توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه
ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی
۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۳
۲۸	۳۲	۱۹	۱۹	۹۴	۲۶	۱۳	۱۴	۱۵	۷۸	۲۸	۳۹	۱۹	۲۹	۱۱	۵
معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه
ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی
۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۳
۲۸	۳۲	۱۹	۱۹	۹۴	۲۶	۱۳	۱۴	۱۵	۷۸	۲۸	۳۹	۱۹	۲۹	۱۱	۵
معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه
ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی
۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۳
۲۸	۳۲	۱۹	۱۹	۹۴	۲۶	۱۳	۱۴	۱۵	۷۸	۲۸	۳۹	۱۹	۲۹	۱۱	۵
معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه
ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی
۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۵	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۳
۲۸	۳۲	۱۹	۱۹	۹۴	۲۶	۱۳	۱۴	۱۵	۷۸	۲۸	۳۹	۱۹	۲۹	۱۱	۵
معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری	معناداری
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه	خطه
ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی	ضریب همبستگی
۰٫۴	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۴	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۳	۰٫۴	۰٫۳

۰۲	۲۷	۱۳	۵	۵۶	۴۳	۴۵	۳۱	۵	۵۶	۴۴								ب	شی
										**۳								همبستگی	های
																		معناداری	فرهنگی
۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۳	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۴	۱								ضرر	پیوسته
۱۸	۲۷	۵۱	۲۹	۱۹	۳۹	۱۹	۷۸	۱۵	۱۹									همبستگی	اجتماعی
																		معناداری	عی
۰,۵	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۳	۰,۴	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۱								ضرر	مشارکت
۵۶	۵۱	۲۹	۱۹	۳۹	۲۸	۵۶	۱۵	۵۶										همبستگی	اجتماعی
																		معناداری	عی
۰,۳	۰,۳	۰,۵	۰,۳	۰,۵	۰,۴	۰	۰,۶	۱										ضرر	همبستگی
۳۹	۵۱	۵۶	۵۱	۸۲	۲۸	۵۸	۸۷											همبستگی	اجتماعی
						**۱												معناداری	عی
۰,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۴	۰,۵	۰,۴	۰,۵	۱											ضرر	عدالت
۲۷	۱۳	۳۹	۵	۵۶	۴۳	۸۲												همبستگی	اجتماعی
																		معناداری	عی
۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۴	۰,۳	۱												ضرر	کیفیت
۲۷	۱۳	۵	۵۶	۴۳	۴۵													ب	ت

زندگی	همبستگی																			
معناداری	۰	۰	۰	۰	۰															
حقوق شهروندی	۰,۵ ۵۶	۰,۴ ۳۲	۰,۴ ۳۹	۰,۴ ۸۳	۰,۵ ۲۸	۱														
معناداری	۰	۰	۰	۰	۰															
حقوق حیاتی	۰,۳ ۱۴	۰,۴ ۴۴	۰,۵ ۸	۰,۵ ۷۱	۱															
معناداری	۰	۰	۰	۰	۰															
حقوق کرامت	۰,۳ ۲۷	۰,۳ ۵۱	۰,۵ ۲۸	۱																
معناداری	۰	۰	۰																	
حقوق برابری	۰,۳ ۵۱	۰,۵ ۲۸	۱																	
معناداری	۰	۰																		
حقوق امنیت	۰,۴ ۱۳	۱																		
همبستگی																				

شاخص‌های فرهنگی را عاملی تهیین کننده در توسعه پایدار اجتماعی ذکر کرده‌اند. و با یافته‌های فردوسی و همکاران (۱۳۹۶) که نشان دادند شاخص‌های فرهنگی نقش تعیین کننده‌ای در خلاقیت و توسعه پایدار شهری دارند. و با یافته‌های انصاری و همکاران (۱۴۰۰) که نشان دادند خط مشی گذاری فرهنگی در راستای تحول فرهنگی در آموزش عالی به عنوان مقوله محوری در مدل تحقیق، به همراه مقوله‌های زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها، الگوی خط مشی گذاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران را تبیین می‌کند. نتایج پژوهش حاضر علاوه بر ترسیم الگوی خط مشی گذاری در سازمان مورد اشاره، فرایند خط مشی گذاری در آموزش عالی ایران را نیز واکاوی و تبیین می‌نماید. و همچنین با یافته‌های شجاعی و همکاران (۱۴۰۱) که نشان دادند مدل ارائه شده به منظور تبیین نقش خط مشی‌های فرهنگی سازمان‌های دولتی در راستای تامین حقوق شهروندی در سازمان‌های دولتی از برآزش قابل قبولی برخوردار است. طبق نتایج تحقیق خط مشی‌های فرهنگی نقش مهم و تعیین کننده‌ای در تامین حقوق شهروندی در سازمان‌های دولتی دارند. و با یافته‌های پاندا و همکاران (۲۰۱۶) شاخص‌های توسعه پایدار اجتماعی را چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و فرهنگی ذکر کرده‌اند. و با یافته‌های مورک و همکاران^۱ (۲۰۱۹) که نشان دادند توسعه پایدار بیش از همه بر معیارهای کیفی و انسانی، آسایش عمومی، عدالت اجتماعی و غنای فرهنگی تأکید دارد که همه اینها از شاخص‌های حقوق شهروندی در جامعه است. همخوان و همسو می‌باشد.

نتایج فرضیه ۲ تحقیق: بین توسعه پایدار اجتماعی با خط مشی‌های فرهنگی در دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی رابطه معنی داری وجود دارد. این نتایج با یافته‌های محمدی مصیری جلیلی (۱۳۹۶) نقش خط مشی‌های فرهنگی را در احقاق حقوق شهروندی مهم و اثربخش ذکر کرده‌اند. و با یافته‌های صداقت (۱۴۰۴) که نشان داد ۶ مضمون (سازمان‌دهنده) و ۱۹ مضمون پایه و ۷۷ کد اولیه مؤلفه‌ها و مقوله‌های دانشگاه سبز مبتنی بر توسعه پایدار اجتماعی هستند. مضامین (سازمان‌دهنده) در قالب ۶ بعد ارائه شد که عبارت‌اند از: «سیاست‌های کلان مدیریتی سبز»، «سیاست‌های کلان آموزشی و پژوهشی سبز»، «نظام مدیریت زیست محیطی فضای دانشگاه»، «مشارکت و تعاملات اجتماعی سبز»، «دغدغه زیست محیطی و سرمایه اجتماعی»، «مدیریت نیروی انسانی سبز» به دست آمد. و با یافته‌های باچکو (۲۰۱۷) که نشان داد توسعه پایدار، رفتارهای مبتنی بر حقوق شهروندی در سازمان‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. و با یافته‌های مورکو همکاران (۲۰۱۹) شاخص‌های فرهنگی موثر بر توسعه پایدار اجتماعی را پیوستگی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، امنیت اجتماعی، و اعتماد اجتماعی ذکر کرده‌اند. با یافته‌های واجد و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند رابطه معنی دار و مثبتی بین توسعه پایدار و رعایت حقوق شهروندی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی شمال اردن وجود دارد. و همچنین با یافته‌های بیکر (۲۰۲۴) که نشان داد شاخص‌های فرهنگی، عدالت سازمانی به عنوان پیش زمینه و رعایت حقوق شهروندی در سازمان می‌باشند. همخوان و همسو می‌باشد. بر این اساس می‌توان بیان داشت یکی از اساسی‌ترین موضوعاتی که از قدیم الایام ذهن بشر را درگیر خود ساخته است ارتقا بخشیدن به توانایی‌های خود و محیط پیرامونش بوده است. برای تحقق بخشیدن به این امر در دوره‌های مختلف زندگی بشری عناوین مختلفی از جمله رشد، توسعه و پیشرفت ذکر شده است که هر کدام دارای ویژگی‌ها و بار معنایی خاصی بوده و در عین حال هر کدام بخشی از زندگی انسان را ارتقا بخشیده‌اند. این آرزوی دیرینه بشر همه حوزه‌های شخصی و عمومی از جمله اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و

^۱ - Moroke & etal

حتی جغرافیایی را در بر گرفته است. موضوعی که جدیداً ذهن اندیشمندان این حوزه را درگیر خود کرده توسعه پایدار اجتماعی است. مفهوم توسعه پایدار اجتماعی بیان کننده در نظر گرفتن همه پارامترهای مادی و معنوی و به خصوص توجه به نقش شاخص‌های فرهنگی در امر توسعه است. شاخص‌ها و خط‌مشی‌های فرهنگی مکمل جریان توسعه همه جانبه است و برای هر کشور و ملتی دارای پارامترهای خاص خود است و بدون توسعه پایدار اجتماعی و خط‌مشی‌های فرهنگی نمی‌توان به صیانت و حفظ حقوق شهروندی افراد پرداخت. از جمله محدودیت‌های حاضر در این تحقیق، محدودیت روش جمع آوری داده‌ها است، ابزار بکار رفته در این تحقیق پرسشنامه بود و افراد ممکن است به دلایل مختلف، واقعیت‌ها را منعکس نکنند، برای رفع این کمبود بهتر بود از مصاحبه و مشاهده یا سایر موارد در صورت امکان استفاده شود که به دلیل محدودیت‌های زمانی، منابع و امکانات این امر میسر نشد. و اینکه محدود بودن جامعه آماری تحقیق به کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کهنوج بود. در این راستا پیشنهاد می‌گردد برای تحقق توسعه پایدار اجتماعی، توسعه شاخص‌های فرهنگی و صیانت از حقوق شهروندی مسئولین دانشگاه آزاد ضمن تشویق کارکنان خود به مشارکت در فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی به انجام مداوم و همیشگی این موارد اهتمام ویژه‌ای داشته باشند.

منابع

۱. اعظمی، امیر. (۱۴۰۳). بررسی محتوایی رساله‌های مدیریت و خط‌مشی‌گذاری فرهنگی. فصلنامه مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۳ (۲۷)، ۴۷-۲۳.
۲. انصاری، محمدرضا، قیومی، عباسعلی، صالحی امیری، سیدرضا، عزیزآبادی فراهانی، فاطمه، قدمی، محسن. (۱۴۰۰). ارائه الگوی خط‌مشی‌گذاری فرهنگی با رویکرد تحول (مورد مطالعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران). فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مطالعات راهبردی جهانی شدن)، ۱۱ (۳۹)، ۴۶-۶۷.
۳. بوستان رز، جمال؛ حسین رحمان‌سرشت، فتاح شریف‌زاده و محمدتقی تقوی‌فرد (۱۴۰۱). «مدل اجرای هوشمند خط‌مشی‌های عمومی در سازمانهای دولتی: مطالعه‌ای با روش داده‌بنیاد». انجمن علوم مدیریت ایران، ۱۷ (۶۵)، ۲۹-۵۱.
۴. پور عباسی، پوران. (۱۴۰۴). نقش شهرداری‌ها در بهبود مولفه‌های زیست محیطی و توسعه پایدار. فصلنامه مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، (۷۴)، ۱۴۷-۱۶۸.
۵. خانی، سعید؛ ملائی، حمیدرضا؛ صیادی، سعید؛ بابایی نژاد، عباس. (۱۴۰۴). طراحی الگوی بهسازی منابع انسانی با رویکرد توسعه پایدار در بیمارستانهای علوم پزشکی و سازمان تامین اجتماعی کرمانشاه. فصلنامه مدیریت استراتژیک هوشمند، ۴ (۲)، ۴۸۸-۴۶۴.
۶. خزایی، حسین. (۱۴۰۴). رشد تحصیلی، رشد اقتصادی: تاثیر متقابل عدالت آموزشی و شکوفایی اقتصادی در دستیابی به توسعه پایدار. مجموعه مقالات کنفرانس بین‌المللی تحقیقات نوین در آموزش و پرورش، (۵)، ۲۳۶۱-۲۳۷۰.
۷. ذاکریان، ملیحه؛ پرهیزکار، اکبر؛ (۱۳۸۹). توسعه پایدار اجتماعی (مطالعه موردی: شهرهای استان یزد). فصلنامه جغرافیای سرزمین، ۷ (۲۵)، ۹۳-۱۰۳.

۸. شجاعی، حمیده، منظری توکلی، علیرضا، سلاجقه، سنجر، جلالی جواران، رحمان. (۱۴۰۱). تبیین نقش خط مشی های فرهنگی در تامین حقوق شهروندی در سازمانهای دولتی (مورد مطالعه شهر کرمان). فصلنامه تحقیقات و نظریه های نوین مدیریت دولتی، ۱(۳)، ۱۴-۱.
۹. صداقت، حسین. (۱۴۰۴). طراحی مدل دانشگاه سبز مبتنی بر توسعه پایدار اجتماعی در دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه مدیریت و چشم انداز آموزش، ۷(۳).
۱۰. فردوسی، سجاد؛ جلالی، محبوبه؛ شکری فیروزجاه، پری؛ (۱۳۹۶). شاخص های فرهنگی موثر در خلاقیت شهری (مطالعه موردی: استان سمنان). فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، ۲۲(۲)، ۸۲-۲۰۱.
۱۱. قاسمی گیلوئی، ولی الله؛ قربانی پارام، افشین. (۱۴۰۴). الگوی برج سازی مبتنی بر توسعه پایدار اجتماعی و اثرات آن بر حفظ محیط زیست شهری تهران. فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۷۶(۷۶)، ۴۰۹-۴۱۹.
۱۲. کاظمی، عظیمه؛ حسنی باقری، مهدی. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین آگاهی از حقوق شهروندی و فرهنگ شهروندی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی سیرجان). فصلنامه دستاوردهای نوین در حقوق عمومی، ۱(۱)، ۵۵-۷۲.
۱۳. کاملی، نرگس؛ ملک حسینی، عباس. (۱۴۰۴). تدوین چارچوب مفهومی یکپارچه برای تحلیل سیستم منظر شهری پایدار با تاکید بر هم پیوندی مولفه های اکولوژیکی، شهرسازی و اجتماعی. فصلنامه پژوهش در علوم، مهندسی و فناوری، ۳۹(۳۹)، ۲۶-۳۸.
۱۴. محمدی مصیری جلیلی، حسین. (۱۳۹۶). حقوق شهروندی در سیره حکومت علوی و بررسی موردی آزادی بیان. فصلنامه مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه، ۳(۴)، ۲۰۸-۲۲۴.
۱۵. مرادپور، فریبا، محسنی، رضاعلی، رحیمی، محمود. (۱۴۰۳). بررسی نقش مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان در توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی. فصلنامه امنیت ملی، ۴۴(۵۲)، ۹۶-۶۹.
۱۶. مرادی پور، بهزاد. (۱۴۰۴). بررسی نقش دانشگاه ها در توسعه پایدار و کاهش نابرابری های اقتصادی و اجتماعی در جوامع در حال توسعه، مجموعه مقالات بیست و ششمین کنفرانس ملی روانشناسی علوم تربیتی و اجتماعی، بابل <https://civilica.com/doc/2256318>
۱۷. مرادی، عادل؛ خواجه نوری، بیژن؛ غفاری نسب، اسفندیار؛ رجبی، ماهرخ. (۱۴۰۳). توسعه اجتماعی پایدار در نظام معنایی دبیران علوم اجتماعی شهر شیراز: به سوی یک نظریه زمینه ای. فصلنامه توسعه اجتماعی، ۱۹(۱)، ۲۷-۶۰.
18. Adilazuarda, M.F.; S. Mukherjee, P. Lavania, S. Singh, A. Dwivedi, A.F. Aji, ... & M. Choudhury (2024). "Towards measuring and modeling" culture". In: Ilms: A survey. arXiv preprint arXiv:2403.15412.
19. Bachko, E.(2017). Citizenship-based behaviors in organizations. Academy of management journal ,37(6), 1543- 1567.
20. Gaio, A.; A. Joffe, J.J. Hernández-Acosta & M. Dragičević Šešić (2024). "Decolonising the cultural policy and management curriculum—reflections from practice". Cultural trends, 33(2): 141-158.
21. Greenland, S. J., Saleem, M., Misra, R., Nguyen, N., & Mason, J. (2023). Reducing SDG complexity and informing environmental management education via an empirical six dimensional model of sustainable development. Journal of Environmental Management, 344, 118328

22. Henderson, K., & Loreau, M. (2023). A model of sustainable development goals: Challenges and opportunities in promoting human well-being and environmental sustainability. *Ecological Modelling*, 475, 110164.
23. Marco-Lajara, B., Martínez-Falcó, J., Sánchez-García, E., & Millan-Tudela, L. A. (2023). Analyzing the role of renewable energy in meeting the sustainable development goals: A bibliometric analysis. *Energies*, 16(7), 31-37.
24. Misra, S. K. (2024). An examination of the relationship between empowerment and organizational commitment. Thesis, Masters of Arts in Leadership and Training, Royal Rhodes University, Victoria, BC.
25. Moroke, Tseliso, Schoeman, Carel, Schoeman, Ilse. (2019). Developing a neighbourhood sustainability assessment model: An approach to sustainable urban development. *Sustainable Cities and Society*, (48), 101433.
26. Panda, Sudha, Chakraborty, Manjari, & Misra, S. K. (2016). Assessment of social sustainable development in urban India by a composite index. *International Journal of Sustainable Built Environment*, 5(2), 435-450.
27. Rosselli, M.; I.V. Uribe, E. Ahne & L. Shihadeh (2023). "Culture, ethnicity, and level of education in Alzheimer's disease". *Neurotherapeutics*, 19(1), 26-54.
28. Sharma, A., Dharwal, M., & Kumari, T. (2022). Renewable energy for sustainable development: A comparative study of india and china. *Materials Today: Proceedings*, 60, 788-790.
29. Wajdee M, Ebrheem A & Gurvinder, K, Al-Gharaibeh S. (2019). Organizational justice and organizational citizenship behaviors of non-academic staff members' at government Universities in North Jordan. *Academy of Strategic Management Journal*, 6(17), 117-138.
30. Wang, T, Qinghua, H, Yujie, L, Delei, Y. (2019). How Does Organizational Citizenship Behavior (OCB) Affect the performance of megaprojects? Insights from a System Dynamic Simulation. *Sustainability*, 10, 1708.